

GÖTTLER ANNA

FÜGGETLEN ALKOTÓI VÍZIÓ ÉS TÁRSADALOMKRITIKA

Kudász Gábor Arionnal, a MOME Fotográfia MA szakvezetőjével Göttler Anna beszélgetett

VÁLT A MOME FOTOGRAFIA SZAK:
A MAJD 40 ÉVES KÉPZÉS IDÉN ŐSZTŐL
ANGOL NYELVEN MŰKÖDIK TOVÁBB.
A GLOBÁLIS ÉS REGIONÁLIS KIHÍVÁSOKRA
VÁLASZOLÓ EGYETEM A NYITÁSTÓL NEM
CSAK AZT REMÉLI, HOGY KORSZERŰBB
TUDÁST ADHAT ÁT, DE AZT IS, HOGY
AZ ITT VÉGZŐ MŰVÉSZEK KÖNNYEBBEN
KAPCSOLÓDhatnak MAJD BE
A NEMZETKÖZI MŰVÉSZETI ÉLETBE,
A MAGYAR TUDÁS PEDIG ISMÉT
NEMZETKÖZI FIGYELMET KAP,
AKÁR NÉVADÓJA, MOHOLY-NAGY
LÁSZLÓ IDEJÉBEN.

1984-ben indult az önálló fotószak a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem jogelődjének számító Iparművészeti Főiskolán, ahol olyan fotográfusok tanítottak, mint Benkő Imre, Gulyás Miklós vagy Zátonyi Tibor. A szak és a magyar fotográfia elmúlt 38 évének története, átalakulása egymástól elválaszthatatlan. A tíz éve működő Fotográfia mesterképzésben mindig volt egy-egy külföldi, magyarul nem beszélő hallgató is, 2022-től viszont a nyelv miatt senkinek sem kell majd máshová jelentkeznie. A szak vezetőjével, Kudász Gábor Arionnal a szak fejlesztéséről, a gyökerekről és a nyitás szükségességéről beszélgettünk.

Legát Franciska: részlet a *Pokoli éden* című sorozatból, 2021

Somorjai Balázs: *Spike Dilo*, rapper, 2019, a *Panelvilág* című sorozatból

Göttler Anna: *Régóta vannak magyarul nem beszélő, külföldi hallgatók MOME Fotográfia szakán. Miért jelentkeznek a magyar nyelvű képzésre külföldi diákok?*

Kudász Gábor Arion: Folyamatosan érdeklődnek a szak iránt diákok a visegrádi régióból, Oroszországból, Lengyelországból, annak ellenére, hogy ezekben az országokban nagyon erős fotográfus képzések vannak. Ezekben a helyeken azonban más a fókusz, mint nálunk. Sokszor halljuk, hogy a MOME Fotográfia szakon végzeteknek van egy extrém világlátása. Valóban, a képzés karaktere külföldről nézve is abszolút látszik. Amikor külföldiek jelentkeznek és megkérdezzük, hogy miért a MOME-t választották, gyakran arra hivatkoznak, hogy látják, itt milyen munkák készülnek vagy követnek valakit, aki itt végzett. Ez a látásmód, ez a gondolkodás számukra vonzó és szívesen eltanulnák. Ha a MOME-s karaktert valamivel meg kell feleltetni, akkor a problémaközpontú képzés és a nyitott alkotói légkör jutnak először eszembe.

G. A.: *Hogyan alakult ki a szak karaktere, mik ennek a meghatározó jegyei?*

K. G. A.: Ez egy összetett kérdés. Hosszú ideig a művészképzésben a fotográfia a periférián, csak alkalmazott műfajként jelent meg, ma viszont a fotográfia a művészeti gondolkodást talán legerősebben képviselő szakok egyike az egyetemünkön. A MOME-n érzékelhető egyfajta határvonal a *design* és a művészeti gondolkodás között. Mi kevésbé a *design*ra helyezük a hangsúlyt; inkább a független alkotói vízióra, az autonóm gondolkodásra, a társadalomkritikus hozzáállásra, amely a művészeti produktumban testesül meg. Létezik egy sajátosan közép-európai látásmód, amelyhez vissza tudunk nyúlni, amelyre építhetünk. Több fotós képzés van Magyarországon és a környező országokban, különböző fotográfiai és oktatási elképzelésekkel. A lengyel és a cseh társintézményekben például az experimentális fotográfiát helyezik a középpontba. Szerintünk a fotográfia feladata, hogy társadalmi problémákra reflektáljon, feltárja a múlttal való viszonyt, traumákat hozzon a felszínre, és mindezt közérthető és nemzetközi összefüggésben értelmezhető módon tegye. Nem a távolságtartó, konceptuális, hanem a személyes megközelítés erejében hiszünk.

Sivák Zsófia: részlet az *Áraink forintban értendő* című sorozatból, 2021

G. A.: Ezeket a hagyományokat, jegyeket viszik tovább a most sikeres hallgatók. Hogy csak néhány példát említsünk: Szombat Éva MOME alumna és doktoranda, az egyetem oktatója nemrég Capa-nagydíjat nyert; Sivák Zsófi alumna első díjas lett a 39. Magyar Sajtófotó Pályázaton, Somorjai Balázs diploma projektjével elnyerte a Budapest Fotográfiai Ösztöndíjat. A tavaly végzett Rédling Hanna a Deák Erika Galériával szerepelt az amszterdami UNSEEN PHOTO FAIR-en, a szintén friss diplomás Bede Kincső pedig a TOBE galériával a kuratori szelekcióban debütálhatott a világ legjelentősebb fotóművészeti vásárán, a Paris Photon. Mi a sikerük titka?

K. G. A.: Azt gondolom, hogy azok a sikeres diplomamunkákra épülő alkotói pályák, amelyek most kibontakoznak, szinte mind a fenti összefüggésben értelmezhetőek. Amikor tíz évvel ezelőtt a szak elindult, úgy döntötünk, hogy nem elvárás a jelentkezőkkel szemben, hogy fotográfiai alapképzésből érkezzenek. Ez nem egy operatív, vagy kényszerből hozott, hanem tudatos megfontolásból született döntése volt a mesterképzést elindító kollégáknak. Azok a hallgatóink teljesítenek jól, akiknek széles a műveltsége, akik a fotográfiai problematikákon

túlról hoznak magukkal témát. A mesterképzésre egy kétéves projekttervvel kell jelentkezni, tehát a felvételizőknek már ezen a ponton van egy viszonylag hosszú távú elképzelésük arról, hogy mi az a problémakör, amivel foglalkozni szeretnének.

Alkotóként és szakvezetőként is meg vagyok győződve arról, hogy a fotográfia akkor a legérdekesebb, amikor nem csupán önmagával, hanem a mindnyájunkat körülvevő világgal foglalkozik, amikor a fotográfia érdeklődő tekintet a világra. A képzés mindenkori korszerűségének titka az, hogy nem egy elefántcsonttorony, hanem élő kapcsolatokon, kortárs jelenségekre reagáló kísérletezésen alapszik. Hallgatóinkat arra ösztönözzük, hogy alakítsanak ki személyes látásmódot, mellyel képesek társadalmi problémákra, a jövőnket formáló jelenségekre reflektálni és ne féljenek az ebből származó konfrontációtól. Nem műfaji fotográfiát oktatunk, sőt örülünk, ha hallgatóink a dokumentarista és narratív fotográfia határterületein kísérleteznek. Szeretnénk közreműködni egy markánsan közép-európai látásmód kialakításában és átadásában, amelynek jegyei a régió fotográfiájában már felfedezhetőek.

Rédling Hanna: *Color TV, Queen Beds, Exotic Dreams 11.*,
az azonos című sorozatból, 2020.

Sívák Zsófia: részlet az *Áraink forintban értendők* című sorozatból, 2020

Bede Kincső: *Cím nélkül XI*, a *Három színt ismerek a világon* című sorozatból, 2019–2021

G. A.: *A váltás célja eszerint nem csak az, hogy a magyar fotográfia újból felkerüljön a világtérképre, de az is, hogy a MOME Photography MA képzésre nagyobb számban kerülhessenek be külföldi hallgatók. Miért fontos ezt a nyitást most megtenni?*

K. G. A.: Egrészt a modellváltás révén olyan helyzet alakult ki az egyetemen, amelyben a szak is megújulhat; ugyanakkor fontos leszögezni, hogy a szak alapítójával, Kopek Gáborral, és szakvezető elődeimmel, Szatmári Gergellyel és Máté Gáborral már az MA képzés elindításától kezdve, azaz legalább tíz éve ebbe az irányba akarunk haladni. Sok diszciplínának, szakmának angol a munkanyelve és ez a fotográfiában hatványozottan így van. A nemzetközi szakmai közegben angol nyelven jönnek létre a munkák, angol nyelven folyik a kommunikáció. Ami nem képes angolul megjeleníteni, a periférián ragad. Ez még a fotográfiában hagyományosan erős német nyelvterületen is így van.

Korábban a nyelvtudás, és így a nemzetközi szintérhez való kapcsolódás komoly problémát jelentett. A hetvenes-kilencvenes évek magyar fotós generációja számára, ha nem is az országhatárokon, de a magyar nyelv határain nehéz volt áttörni, a könyvek is magyarul jelentek meg. Ez nem csak a fotográfus szempontjából probléma, de a régió művészete iránt érdeklődő külföldi közönség és kurátorok számára is akadály, és hozzájárult ahhoz, hogy máig diszkrépancia mutatkozik az itthon és nemzetközileg elismert magyar fotográfusok névsorában. Kevés a kivétel, például Korniss Péter, aki külföldön alkotóként, szervezőként is jelen van, hivatkozási pont. A hagyományos elszigeteltségünk mára lehetőséggé vált, hiszen a magyar fotográfiára irányuló érdeklődést a felkészült fiatal alkotók tudják kielégíteni.

Az iskolateremtésben rejlő lehetőségekre számos példa van. Az egyik a Düsseldorf-i Iskola, de talán közelebbi minta a Helsinki School, ahol a 90-es években egy határozott üzleti és oktatási koncepció mentén maroknyi stáb egy hozzánk hasonlóan kis nemzetnek a fotográfijából világjelenséget tudott alkotni. Mára kissé elmúlt a varázsa, de feltette a térképre, és több, mint egy évtizedig ott is tartotta a finn fotográfiát.

A közép-európai fotográfusok képesek hasonlóan magukra irányítani a figyelmet. Célunk, hogy a régióban a magyar fotográfia a helyére kerüljön, de ehhez azon a nyelven kell megszólalni, amelyet mindenki más beszél. Az előttünk álló váltással a szak által magáénak vallott közép-európai fókusz azok számára is hozzáférhetővé válik, akik külföldről érkeznek a képzésbe, talán éppen azzal a céllal, hogy a régió fotográfiját tanulmányozzák, híret vigyék.

További információ a *MOME Photography MA* szakról:
<https://mome.hu/hu/szak/photography-ma>

